

Do roku 2017 měly naměřené hodnoty kolísavý trend a vysoký rozptyl. Limit 200 µg/kg, odpovídající optimu z hlediska dietární expozice, byl dlouhodobě překračován, výrazně v r. 2007 a 2015. V posledních dvou letech však dochází ke stabilizaci průměrného obsahu jódu okolo optimální hodnoty a rozptyl koncentrací se pohybuje v přijatelném rozmezí 10–22 %.

Práce byla podpořena MZ ČR – RVO (Státní zdravotní ústav – SZÚ, 75010330).

<https://doi.org/10.21101/hygiena.b0043>

Význam ryb jako zdroje dietární expozice jódu, ale i jiným agens

The importance of fish as a source of dietary exposure to iodine and other agents

Irena Řehůřková, Jan Šmoldas, Pavla Surmanová, Jana Procházková, Jiří Ruprich

Státní zdravotní ústav, Centrum zdraví, výživy a potravin, Brno

Ryby, rybí výrobky a mořské plody jsou významným dietárním zdrojem jódu a dalších látek, které pozitivně působí na lidský organismus (např. selen, vápník, kvalitní bílkovina, esenciální omega-3 mastné kyseliny, vitaminy D, B12, A, E). Mohou však v nich být i kontaminanty, jejichž toxické vlastnosti ovlivňují bezpečnost potravin (např. olovo, kadmium, rtuť, dioxiny, furany, polychlorované bifenylly, indikátorové a dioxin-like, polycyklické aromatické uhlovodíky, biogenní aminy – především histamin). Jejich nejvyšší přípustná množství jsou legislativně stanovena na úrovni EU.

Často vznikají polemiky v souvislosti s konzumací ryb, zda je důležitější jejich kontaminace nebo benefity. Autoři shrnují, že na základě výsledků monitoringu dietární expozice a dalších navazujících studií (dlouhodobé sledování např. I, Se, Hg, Cd, Pb, POPs a vyšetření rybích výrobků a dětských příkrmů s obsahem ryb na omega-3 mastné kyseliny, vitamin D, I, Hg) byla analyzována situace na trhu v ČR. Podle hodnocení CVŽP SZÚ obsah rtuti, včetně metylrtuti, je v běžných výrobcích v ČR pod kontrolou a hodnoty koncentrace jsou pod legislativními limity. Lidé se rtuti v obvyklých rybích výrobcích nemusí obávat. Pro zdraví je důležitější obsah omega-3 mastných kyselin (EPA a DHA) a dalších živin.

Autoři studie připomněli, že vyvážená dieta se zastoupením ryb a mořských živočichů přispívá k prevenci onemocnění srdce a cév a u dětí podporuje zdravý růst a vývoj tělesných tkání. Zejména ženy a děti by měly dbát na ryby a mořské živočichy v jídelníčku.

Práce byla podpořena MZ ČR – RVO (Státní zdravotní ústav – SZÚ, 75010330).

<https://doi.org/10.21101/hygiena.b0044>

Sledování hladin tyreoglobulinu Monitoring of thyroglobulin levels

Radovan Bílek

Endokrinologický ústav, Praha

Koncentrace tyreoglobulinu (Tg) v cirkulaci závisí na hmotě diferencované tkáně štítné žlázy, na fyzickém po-

škození nebo zánětu štítné žlázy a na míře její stimulace tyreotropinem. Tyreoidální hyperplazie a struma, charakteristické pro oblasti se závažným jódovým deficitem, zvyšují koncentraci Tg, který tak může sloužit jako dlouhodobý ukazatel jódové nutrice. Naproti tomu jodurie je okamžitým ukazatelem příjmu jódu. Závislost Tg na jódu je možné popsat křivkou tvaru U. Podle našich údajů, by měla být hodnota Tg > 40 µg/l v séru důvodem ke stanovení jódu v moči. Při onemocnění štítné žlázy je Tg v séru zvýšen především u hypertyreózy (diagnóza E05) a u strumy (diagnóza E04). Hodnoty Tg klesají pod 20 µg/l při účinné léčbě pacientů s onemocněním štítné žlázy. Tyreoglobulin tedy může být indikátorem stabilizace a úspěchu léčby štítné žlázy. V práci je diskutován vliv jódu na hladinu sérového Tg a změny Tg při onemocnění štítné žlázy.

<https://doi.org/10.21101/hygiena.b0045>

Suplementy s obsahem jódu volně dostupné na českém trhu

Supplements containing iodine freely available on the Czech market

Marina Heniková, Růžena Manišová,

¹Univerzita Karlova, 3. lékařská fakulta, Praha

²Státní zdravotní ústav, Centrum podpory veřejného zdraví, Brno

U českých online prodejců autorky našly okolo 91 různých doplňků stravy s jódem. Doplňky jsou volně dostupné ve formě tablet, kapslí, kapek, sprejů, tinktur, prášku nebo tobolek a pastilek. Cenové rozpětí za doporučenou denní dávku se pohybuje od 1 koruny do cca 30 Kč, výjimečně i 60 Kč.

Vzhledem k tomu, že řada suplementů má poměrně vysoký obsah jódu, je důležité, aby se zájemci před nákupem vždy poradili s lékařem nebo lékárníkem a respektovali denní doporučenou dávku. Týká se to zejména osob trpících onemocněním štítné žlázy, těhotných a kojících žen. U některých doplňků stravy totiž jód překračuje horní hranici referenční hodnoty příjmu. Je to závažné zjištění, kterým by se MKJD měla zabývat.

<https://doi.org/10.21101/hygiena.b0046>

Problematika jódového zásobení u dětí na rostlinné stravě v kazuistikách

Iodine supply in children on a plant-based diet – casuistics

Martin Světnička¹, Eva El-Lababidi¹, Eliška Selinger^{2,3}

¹Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Klinika dětí a dorostu, Praha

²Státní zdravotní ústav, Centrum podpory veřejného zdraví, Praha

³Univerzita Karlova, 3. lékařská fakulta, Praha

Autoři ve svém sdělení upozornili na problém narůstání počtu dětí všech věkových kategorií, které záměrně nekonzumují výrobky živočišného původu. Pescetariánství je styl, který vylučuje z jídelníčku maso, ale ponechává v něm ryby a mořské plody. Laktoovovegetariáni nekonzumují ryby ani mořské plody, ale ponechávají v jídelníčku mléko, mléčné produkty a vejce. Vegané nekonzumují žádné živočišné produkty a často ani med. Uvedené nutriční zvyklosti mohou znamenat riziko jódového